

Színes szöttek

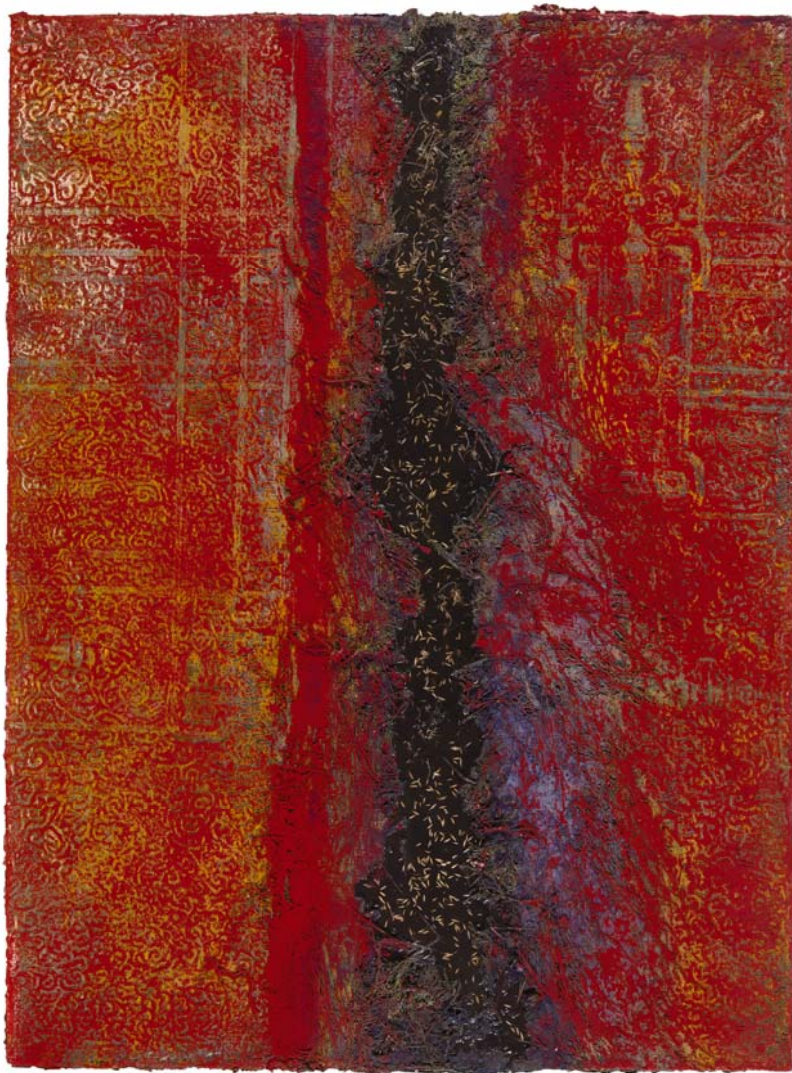
A szegedi XVI. Táblaképfestészeti Biennálé

Reök-palota, 2016. VI. 3. – VIII. 7.

LÓSKA LAJOS

A biennálék harminckét éves története során az eddigi legtöbb mű látható az idei XVI. szegedi Táblaképfestészeti Biennálén, tudhattuk meg a megnyitón. A felvonultatott közel százhusz festmény kétségtelenül a szervezők munkáját dicséri, de emellett az országos bemutatkozási lehetőségek szűkössége, korlátozottsága is ösztönzi a művészeket, hogy a nagyközönség elé lépjenek a Tisza-parti városban. Ha a programot jellemző vetésforgót nézzük, a Múcsarnokban tavaly megrendezett *Itt és most* címűhöz hasonló, szalon jellegű tárlatra nem kerül egyhamar sor. Megnövekedett tehát az országossá nőtt vidéki nyílt beadásos tárlatok ársziója, mindenekelőtt a szegedi Táblaképfestészeti Biennáléé, a páratlan években életre hívott nyári tárlaté,

BALLA ATTILA:
GMO?, 2015,
olaj, vegyes technika,
175x145 cm

illetve a hódmezővásárhelyi őszié. Az egyes kiállítások földrajzilag viszonylag közel vannak egymáshoz, egy régióban találhatóak, de a katalógusokat lapozgatva azt is megállapíthatjuk, hogy igen gyakran szerepelnek ugyanazok a művészek rajtuk.

Ha Szegeden járok, minden alkalommal megnézem a Magyar Ede tervezte Reök-palota épületét, amelynek monumentalitása a Monarchia nagyságát tükrözi, a stílusa pedig a sajátos magyar szecesszió varázsát nyújtja. A szecesszióé, ahol az épülettől a bútorokig, a belső díszítéstől, az ablakkerettől a rézkilincsig minden egységesen megtervezve készült. Az épületnek így nemcsak a stukkói és az oromdíszei inda és virág formájúak, de az erkélyek kovácsoltvas elemei, sőt maguk az erkélyek is levél és virág alakúak, és akkor még nem szóltam a belső lépcsőház vaskorlátjának hatalmas virágdíszeiről.

Visszatérve a Táblaképfestészeti Biennáléhoz, megállapíthatjuk, hogy az első és a második emeleten látható munkák jól tagoltan, stílárisan csoportosítva tárulnak a látogató elé. Ez a megoldás egyrészt támpontot nyújt a kortárs magyar festészetet talán kevésbé ismerő látogatóknak, segíti őket a tájékozódásban, másrészt kiemeli napjaink meghatározó irányzatait. (A kurátor Nátyi Róbert.) Külön-külön termekben, csoportosítva találjuk a síkkonstruktivistát, az expresszív és organikus nonfiguratív, illetve az új figurális alkotásokat. Ez a felosztás nagy vonalakban bemutatja – néhány egyéni úton járó művész munkásságától eltekintve – napjaink piktúráját.

Kezdjük talán az új konstruktivizmussal! Ez az irányzat a kassági tradícióktól is ösztönözve, majd a hard edge- és a színmező festéssel kombinálva a 60-as évek végétől meghatározó a magyar képzőművészetben. Képviselői, a sokszor nagynak is aposztrofált generáció tagjai, Bak Imre és Keserü Ilona kivételével mind jelen vannak. (Keserü ki szokott állítani Szegeden.) *Nádler István* vásznán rózsaszín és sárga háromszögek közé szorított mezőben arany és fekete gesztusok hullámzanak (*Ünnepi dimenzió*, 2015). A néhány évvel idősebb, hosszú évekig külföldön, Párizsban és Zürichben élő, majd a rendszerváltás után hazaköltöző *Konok Tamás* némileg oldottabb kifejezőmódja szintén a konstruktivizmushoz köthető. Az *Omnis omnia vincit* (2010) című képe a színek és a formák, a világos és a sötét kolorit ellentétére épül. A barna alapon megjelenő, majdnem fekete és az alatta lévő téglaszín téglalapot egy fehér szalag intenzív sávja választja ketté, szinte kilyukasztva a vásznat.

A legortodoxabb síkkonstruktivista, *Fajó János* piros, kék, zöld, lila, barna ellipszisekből felépülő *Ellipszis és részei* (2006) című munkája igen színes, dinamikus, sőt talán a művész legmozgalmassabb alkotása. Egyetlen problémája, ami nem von le semmit az értékéből, a kora, hiszen tíz esztendővel ezelőtt született. (Három, esetleg négy évesnél idősebb munkákkal nem ildomos részt venni kortárs művészeti biennálékön. De legyen ez a mű a kivétel, ami erősíti a szabályt.) A síkkonstruktivizmus napjainkban is jelen van a magyar művészetben. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a múlt esztendőben ősszel Pécsen, a Zsolnay Negyedben megrendezett *Szín – Forma – Tér* című kiállítás, amely a hazai geometrikus törekvések múltját és jelenét foglalta össze. Az irányzat második hullámához tartozók közül is többen küldtek anyagot Szegedre. Így az ugyancsak Párizsból visszatérő *Kádár Joseph*, aki térbe forgatott konstruktív formákból komponál képet (*Szögletes geometrikus formák*, 2016), az elsősorban szobrászként ismert *Budahelyi Tibor* vagy *Serényi H. Zsigmond*, aki a vonalakat kifeszített spárgával helyettesíti elegáns szürke plasztikus művein, vagy a síklapokat térformákká összeépítő *Jarmeczky István*. A fiatal generációt *Kontur Balázs* képviseli.

Az organikus nonfiguratív, az expresszív, illetve gesztusfestészetet művelők munkái szintén többé-kevésbé egy egységként vannak kezelve a bemutatón. Ha kicsit kötekedni akarnék, ez az a társaság, amely stílusosan nem fért be sem a síkgeometriát

képviselő, sem a látványból kiinduló figurális művészek formailag jól körülhatárolható csoportjába. Nem véletlen tehát, hogy a válogatásnak ez a része a legkevésbé homogén, ugyanakkor a legváltozatosabb. Itt találkozhatunk a látványból kiinduló, de szinte már nonfiguratív műteremrészleteket festő *Váli Dezső* sötétszürke-fekete koloritú képeivel, *Kovács Péter* emberi testet csontvázzá zsugorító vonalgubancaival, *Kárpáti Tamás* sejtelmes, barna, Rembrandt színvilágát idéző festményének figurája az Istent keresi (*De profundis*, 2015). Ugyancsak a szakralitásról szól, bár mérete miatt a folyosóra került, *Baksai József Alapkő* (2015) című műve, melyen a világot tartó alapkő vagy sarokkő a fekete űrben egy fehér lepellel leterített asztal mögött-fölött lebeg talányosan. *Vojnich Erzsébet*nek, a szimbolikus üres terek mesterének *Ravatala* (2015) a lét tragikumát talán kevésbé érezteti, mint korábbi munkái: a téma súlyos ugyan, a megjelenítés viszont egy kicsikét részletezőbb a kelleténél. *Stark István* vízfodrozódást sejtető, a minimal art felé tendáló sötét vászna tragikus jövőt vizionál, a semmit (*Üzenet a Jövőből*, 2015). *Balla Attila* plasztikus, vörös felületű, középen szétrepedt kompozíciója szintén tragédiára figyelmeztet. A címe alapján tudjuk meg, hogy aktuális problémára, a génmódosított termékek terjedésére (*GMO?*, 2015) figyelmeztet. Igyekeztem ezek után kevésbé komoly és kevésbé metafizikus festményt is találni az anyagban, így bukkantam rá *Kalocsai Enikő Paradicsom* triptichonjára (2015), ahol paradicsomos üvegek sorakoznak katonásan. A munka némiképpen a pop-artot, pontosabban Warhol Campbell's paradicsomleves-konzervjét idézi meg.

BAKSAI JÓZSEF:

Alapkő, 2015,
olaj, vászon,
150x120 cm

FÜRJESI CSABA:

Tisztaszoba Nr. 3, 2015,
olaj, vászon,
180x150 cm

NÁDLER ISTVÁN:
Ünnepi dimenzió, 2015,
akril, vászon,
200x150 cm

A második emeleten az új figurális irányzatok idősebb és fiatalabb művészeinek vásznaival találkozhat a látogató. A 60-as évek szürrealizmusának és pop-artjának ígézetében induló nemzedék egyik meghatározó személyisége a figurális kifejezésmódnál következően kitartó, az utóbbi néhány esztendőben strandképeket festő *Konkoly Gyula*. Újabban úgy dolgozik, hogy bekapcsolja a számítógépét, kikeres egy témát, majd ennek alapján, esetleg a monitoron megjelenő különböző képeket kombinálva festi meg a szexuális utalásoktól sem mentes, életörömet sugárzó alkotásait, amelyek forró homokon napozó vagy a tengerben hűsítő mezítelen és fürdőruhás testek látványával örvendtetnek meg bennünket (*Európa és Ázsia harca a Nőkért*, 2016). A 70-es években a konceptuális és a figurális művészeknél egyaránt a fotót tekintették etalonnak. Fotórealista stílusban dolgozott például az évtized közepén induló *Fehér László*. A néhány esztendővel később pályára kerülő *Várady Róbert* viszont nem kötődött sem a fotográfiához, sem a látványhoz, sőt a mindennapi valósághoz sem, amikor a 80-as évek első felében elkezdte festeni filozofikus, parabolaként is felfogható figurális képeit (*A mozdulatlanság rezzenei*, 1981). Ezekhez

JARMECZKY ISTVÁN:
Átjárók V/1., 2015,
akril, vászon,
100x60 cm

hasonló került a falra Szegeden is. A *Merülés* (2014) szintén parabola, bár az első pillanatban a metró mozgólépcsőjén utazó figurák életképként is értelmezhetők. Ez a lejtmenet azonban ennél általánosabb tartalmat, a morális süllyedést jelképezi. Itt kell megemlítenünk *Szurcsik József* hasonló tematikájú művét is. Szurcsik köztudottan gyakran alkalmaz jelképeket, kőfejt, illetve talpnyaló hivatalnokokat (a téma aktualitása Gogol óta nem változott). Az *Emlékezőkön* (2014–2015) öltönyös, nyakkendőös férfiak csoportját ábrázolta, akik lehajtott fejjel hivatalból emlékeznek valamire. Azt nem tudni mire, remélhetőleg valami fontos eseményre, mondjuk az 1956-os forradalom 60. évfordulójára. Az ezredforduló táján induló *Sensaria* csoport egyik legmarkánsabb képviselője *Szabó Ábel*, aki kemény, kicsit talán a fotórealizmust is eszünkbe juttató stílusban tárja elénk megkopott, felújításra váró, sokszor külvárosi környezetünket (*Épület reklámtáblákkal*, 2015). A figurális festők közé tartozik a néhány esztendeje jól induló, helyi színeket képviselő *Jagicza Patrícia Linda* is, akinek banános csendélete most kevésbé sikerült (*Tükröm, tükröm...*, 2014).

A figurális, de nem fotószerű munkák közül még kettőt említek. *Fürjesi Csaba* évek óta készíti tapétás háttérű képeit. Valamikor, a 70-es évek végén, nálunk a new wave idején, létezett egy ilyen irányzat, az elsősorban ornamentikára koncentráló pattern painting. Fürjesi kifejezésmódja annyiban különbözik ettől, hogy noha igen hangsúlyos nála a tapéta motívum, előtte mindig megjelennek figurák is. A *Tisztaszoba Nr. 3-on* (2015) a kopott tapéta

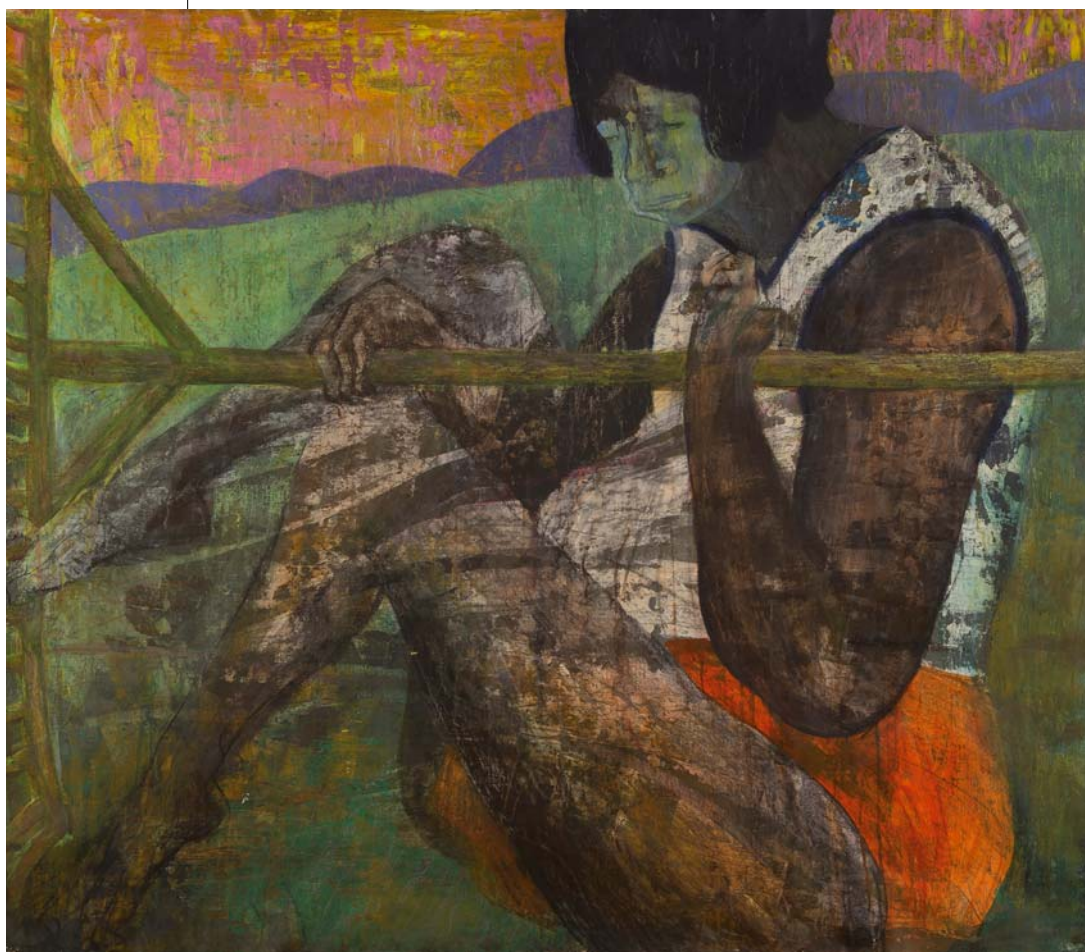
előtt felsejlő alaktörédek a polgári világ elmúlására utalnak. A fődíjas *Király Gábor Gereblyézés* (2015) című, egyszerre figurális, monumentális, ugyanakkor síkdekoratív festménye stílusosan ugyan más, de nekem eszembe juttatja a klasszikus vásárhelyi piktúra, konkrétan Németh József gereblyés képeit.

Számos művész képviselteti még magát a bemutatón, például a hajdan volt szentendrei Vajda stúdiós *fe Lugossy László és ef Zámbo István*, a MAMŰ idősebb generációjához tartozó *György Csaba Borgó*, valamint *Nagy Árpád Pika*, míg a fiatalok közül például *Dobó Bianka*. A felsorolást természetesen meg hosszasan folytathatnám.

A *Színes szöttes* címmel a tárlatot jellemző sokféle szemléletre és kifejezőmódra igyekeztem utalni írásom elején. Iboš Éva így fogalmazza meg ezt a sokféleséget a bevezetőjében: „A Táblaképfestészeti Biennále célja, hogy eltekintve a szakmai kánon hangsúlyozásától, különösebb beavatkozás nélkül áttekintést adjon a mai magyar festészet összképéről. A szakmai kontroll csupán egy alsó, objektívnek tetsző minőségi határ megvonását jelenti. A kiállítás tehát nem kurátori koncepcióra épül, hanem a szabad megmutatkozásra, ami – a résztvevők névsora a bizonyíték rá – a képzőművészeti elit számára is elfogadható igény.” Mindehhez befejezőképpen csupán annyit tehetek hozzá, hogy a felvonultatott anyag minősége a garanciája annak, hogy a rendezvény maradéktalanul megvalósította a kitűzött célját.

KONKOLY GYULA: Európa és Ázsia harca a nőkért, 2016, akril, vászon, 160x180 cm

KIRÁLY GÁBOR: Gereblyézés, 2015, vászon, vegyes technika, 148x168 cm